

Vypracovala:	Mgr. Kateřina Veselíková
Vydáno dne:	8. 12. 2014
Předmět stanoviska:	Pojem průmyslový výzkum v pravidlech veřejné podpory
Datum schválení předsednictvem TA ČR:	4. 12. 2014
Pořadí zasedání předsednictva TA ČR:	235

STANOVISKO

TECHNOLOGICKÉ AGENTURY ČESKÉ REPUBLIKY

K POJMU PRŮMYSLOVÝ VÝZKUM V PRAVIDLECH VEŘEJNÉ PODPORY

Toto stanovisko je vydáno v návaznosti na přijetí závazných právních a výkladových dokumentů Evropské komise, a to Nařízení Komise (ES) č. 651/2014 ze dne 17. června 2014, kterým se v souladu s články 107 a 108 Smlouvy prohlašují určité kategorie podpory za slučitelné s vnitřním trhem Úřední věstník Evropské unie L 187, 26. června 2014 (dále jen „nové Nařízení“) a Rámce pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací Úřední věstník Evropské unie C 198, 27. června 2014 (dále jen „nový Rámec“).

Definice aplikovaného výzkumu, jak je uvedena v novém Rámci, může činit potíže, neboť do značné míry neodpovídá definici aplikovaného výzkumu do této chvíle užívané.

V této souvislosti se TA ČR dopisem obrátila na RVVI, která se v odpovědi ze dne 12. 11. 2014 vyjádřila, takto: „...pojem průmyslový výzkum je pouze vymezením kategorie podpory pro stanovení intenzity podpory z veřejných prostředků, nicméně jeho definice podle nařízení Komise umožňuje zohlednění nejen toho, co je historicky u nás vnímáno jako průmysl (ve vazbě na slovo “výrobek”), ale aplikací slov “postup nebo služba” lze dovozovat, že zahrnuje i to, co ve svém dopise označujete za “neprůmyslový výzkum”. Tedy dle našeho názoru se jedná jen o otázku výkladu a vnímání významu celého popisu definice...”

Aplikací slov “postup nebo služba” lze tedy dovozovat, že definice zahrnuje i „neprůmyslový výzkum“ (např. aplikovaný výzkum ve společenských vědách, humanitních vědách, zdravotnictví, zemědělství, dopravě a životním prostředí). To znamená, že pojem “průmyslový výzkum” v evropských předpisech není totožný s pojmem průmyslový výzkum dle zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky (tzv. kompetenční zákon), kde je tato oblast svěřena Ministerstvu průmyslu a obchodu, tj. jeho význam v kompetenčním zákoně je třeba vykládat úžeji než jeho význam v evropských předpisech resp. jejich českých překladech.

V souvislosti s výše uvedeným závěrem dále uvádíme stručný přehled historických souvislostí, jak se tento pojem vyvíjel v legislativě Evropské unie i v legislativě národní, včetně souvislostí jazykových.

V platném znění zákona č. 130/2002 Sb., zákona o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů (dále jen „zákon o podpoře výzkumu a vývoje“), je použit pojem „aplikovaný výzkum“, kterým je myšlen „industrial research“, jak zní v originálním znění dříve platných evropských předpisů – v Nařízení Komise č. 800/2008 platném do 30. 6. 2014 (dále jen „staré Nařízení“) i v Rámci 2006/C 323/01 platném do 30. 6. 2014 (dále jen „starý Rámec“). Do českého překladu byl tento pojem jednou přeložen jako „průmyslový výzkum“ (staré Nařízení) a jednou jako „aplikovaný výzkum“ (starý Rámec).

Tato definice zní (čl. 2.2, písm. f) ve starém Rámci a čl. 30, odst. 3 Nařízení) v originále:

„‘industrial research’ means the planned research or critical investigation aimed at acquisition of new knowledge and skills for developing new products, processes or services or for bringing about a significant improvement in existing products, processes or services. It comprises the creation of components parts to complex systems, which is necessary for the industrial research, notably for generic technology validation, to the exclusion of prototypes“.

přičemž český překlad čl. 2.2, písm. f) starého Rámce zní:

„aplikovaným výzkumem“ se rozumí plánovitý výzkum nebo kritické šetření zaměřené na získání nových poznatků a dovedností pro vývoj nových výrobků, postupů nebo služeb nebo ke značnému zdokonalení stávajících výrobků, postupů nebo služeb. Zahrnuje vytváření dílčích částí složitých systémů nezbytných pro aplikovaný výzkum kromě prototypů, na něž se vztahuje písmeno g)“

a český překlad čl. 30, odst. 3 starého Nařízení zní:

„průmyslovým výzkumem“ se rozumí plánovitý výzkum nebo kritické šetření zaměřené na získání nových poznatků a dovedností pro vývoj nových výrobků, postupů nebo služeb nebo ke značnému zdokonalení stávajících výrobků, postupů nebo služeb; zahrnuje vytváření dílčích částí složitých systémů nezbytných pro průmyslový výzkum, zejména pro obecné ověřování technologie, kromě prototypů“

Z výše uvedeného plyne, že ten samý pojem „industrial research“ byl do češtiny přeložen dvěma rozdílnými způsoby, jednou jako „aplikovaný výzkum“, jednou jako „průmyslový výzkum“.

V anglickém znění nového Rámce je zaveden nový pojem „aplikovaný výzkum“, který zahrnuje průmyslový výzkum a experimentální vývoj. Oproti tomu v současném zákoně o podpoře výzkumu a vývoje je použit pojem aplikovaný výzkum, kterým je myšlen „industrial research“.

Chápání pojmu „průmyslový výzkum“ v ČR se váže pouze k technickému výzkumu a nezahrnuje např. společenské vědy (tzv. neprůmyslový výzkum) a definičně tak neodpovídá pojmu „industrial research“. Při tvorbě významné novely zákona o podpoře výzkumu a vývoje č. 110/2009 Sb. probíhala velká diskuse, jak tento pojem do zákona zakotvit (viz důvodová zpráva k této novele). Bylo rozhodnuto, že bude využit pojem „aplikovaný výzkum“ vzhledem k tomu, že zahrnuje jak „technický“ tak i „netechnický“ (neprůmyslový) výzkum (např. společenské vědy). Domníváme se proto, že pojem „aplikovaný výzkum“, použitý v zákoně o podpoře výzkumu a vývoje, je správný, jelikož zahrnuje jak průmyslový tak neprůmyslový výzkum a odpovídá tak pojmu „industrial research“. S tím souvisí nesprávnost překladu „industrial research“ v české verzi Nařízení a Rámce, resp. potřebnost výkladu tohoto pojmu v souladu s dosud používaným termínem „aplikovaný výzkum“.

Toto stanovisko lze podpořit i z jazykového hlediska. Pojem „industry, industrial“ je v angličtině chápán daleko šířeji než přímý český ekvivalent „průmysl, průmyslový“, kde k významovému posunu od úzkého pojmu popisujícího pouze materiální výrobu dosud nedošlo. Svědčí o tom překlady termínu obsahující tato slova, kde se často používají jiná slova než „průmysl“, např. ve spojení „creative industries“ (přeloženo jako kreativní odvětví, nikoli kreativní průmysly).

S výše uvedenou problematikou, podle expertů v oboru lingvistika, souvisí i nevhodný překlad slova „product“ jako „výrobek“. Slovo „product“ je vhodnější překládat jako produkt a nikoli jako výrobek, protože v angličtině „product“ znamená dle kontextu nejen materiální (hmotný), ale v zásadě jakýkoli dále komerčně i nekomerčně využitelný výsledek lidské činnosti. Slovo „výrobek“ je ovšem v českém prostředí interpretováno prakticky výlučně materiálně, nezahrnuje výsledky duševní práce, a tedy nepokrývá aplikované výsledky oborů společenských a humanitních věd a rovněž některé aplikované výsledky zemědělské, lékařské a další. Lze proto pro překlad slova „product“ doporučit jak v překladech norem Evropské unie, tak i v normách národních, aby se rozlišovalo, kdy jde skutečně o (hmotné) „výrobky“. V ostatních případech používat slovo „produkt“, které žádné takové významové zúžení nemá.